

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articollii nepublicați nu se înapoiază

INSERȚIUNILE

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond.

Biserica noastră insultată și denunțată.

Moralisarea și cultura poporului nostru o poate face numai biserica.

Congresul nostru național-bisericesc, conșcui de datorințele sale, conșcui de chemarea sa, conșcui de răspunderea ce-i incumbă ca celei mai înalte corporațiuni, nu putea să nu mērgă cu un pas hotărât înainte, ca să întemeieze nouă centre de cultură, nouă foculare, la cari să se încălzească credincioșii bisericei noastre.

Insuși programul întemeietoriului constituțiunei noastre bisericesci, marele Andreiu, ni-a indigitat, ca într'un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat să ne ocupăm de înființarea unor nouă episcopii chiar în preajma orașelor, ca să cu prevederile sale largi și înțelepte, a pus basă fondului pentru crearea de episcopii nouă, care fond atinge o sumă de aproape 500.000 corone.

Tendința această de a spori centrele culturale, tendința de a se apropia de inima și de sufletul poporului nostru, de înțelegere, ca să venim în contact mai de aproape cu poporul, a infuriat și scos din fire pe înrēnțății dușmani de mōrte ai bisericei noastre, și cu o patimă ce clocotesc de ură s'au năpăstuit asupra clerului nostru, asupra bisericei noastre, cu insulte și denunțări de cele mai ordinare.

Presa română, nici chiar „Unirea” nu ar fi putut găzdui prosa lui „Ge-deon” alias faimosul Radu Cupariu, intimul curții episcopesci dela Oradea-mare.

A rămas, ca în ziarul clerical și ultramontan „Alkalmány”, susținut din fondurile papiste, să dea năvală asupra noastră acest pui de năpărcă, folosind drept argumente într'alte și vorbele lui Kossuth, detronatorul casei domnitoare și neîmpăcatul dușman al naționalităților din Ungaria și mai ales al Românilor din Ardeal, însinuând clerului nostru ignoranță și nepricepere, amestecată cu toate viciile ce le poate născoci un descreeat în ōrba lui mănăie.

Lăsăm să urmeze acest product al urei și al netoleranței în tot cuprinsul:

„România greco-neunită voiesce să se întărească și nici nu-și tănuiesce intențiile. Unația greco-catolică Români neuniți o urēsc mai tare de cât cum iubesc românismul. Voiesc deci să se apere în contra unației în ori-ce chip, pentru-că sunt de credință, că dacă recunosc supremația bisericească a Romei s'a gătat cu românismul lor și Fotie se întōree în mormēntul său.

Acastă apărare, în presă a trecut deja în atac contra sfintei unații. Cu ocaziunea iubileului dela Blaj presa din România și cea neunită dela patria noastră vārsă întreg potop de calumnii contra unației Românilor greco-catolici, ale cărei merite toate le denegă cu ne mai auzită perfidie.

Ear' congresul neunit din Sibiu, pentru-ca să aștepte încă și mai mult această dispoziție anticatolică, a decis unanim înființarea a nu mai puțin de cât trei episcopii nouă. Una voiesc să înființeze la Oradea-mare așa, că vicariatul de acolo să l ridice la rang de episcopie și să facă episcop pe Vasile Măngra, marele meșter al saltomortalelor politice și pupăturilor liberale. Ceealaltă episcopie

o plănuiesc la Timișōra, unde să ajungă la rang de episcop dōr' prepositul (sic!) Ilarion Pușcariu. A treia episcopie ar fi să se înființeze la Cluj. Candidat serios nu are încă.

Din acestea se poate vedē, că fărtații (atyafak) neuniți au intențiuni agresive, căci la Cluj voiesc dōr' să iee poziție contra episcopiei greco-catolice a Gherlei, la Timișōra în contra acelei a Lugojului și la Oradea-mare în contra episcopiei gr.-catolice a Orăzii-mari, pentru-ca să pună zăgazuri expansiunii sfintei unații.

Tōte acestea se întēplă cu scirea și prealabila învoire a guvernului. Se mai întēplă însă și altceva. La Sibiu vor înființa academie teologică greco-neunită, ori vor adauga una asemenea la universitatea din Cluj. Vor fi deci șese episcopii greco-neunite la un semănare central. Astfel voiesc guvernul liberal să întărească elementele acatolice în Ungaria.

Nu mai cât zadarnic le întărește.

În sinul bisericei greco neunite există deja germenul descompunerii și acesta nu poate fi estirpat nici dacă l vor crea fie și treizeci de episcopii. În biserica aceea nu există nici un fel de viață religioasă, nu există nici de viață religioasă. Catechizarea poporului în biserica și școlă se neglijă ex sport.

Ținuturile neunite grecesci ale întregului Banat și Ardeal sunt adevărate cuiburi de tōte păcatele împreunate cu ticăloșirea morală. Bisericele lor, începēnd dela Oradea până la Brașov sunt gōle chiar și în zile de sērbătoare. Demoralizația poporului arată date îngrozitoare, iar preoțimea, chiar și generația mai tineră, cu tōte cele se ocupă mai bucuros de cât cu salvarea morală a sērmanului popor român. Decenii de ani trec fără ca în anumite comune preotul să țină predică. Ear' cât privește educația sufletească religioasă, seiu tocmă din un fiitor oraș episcopesc un cas, că preotul neunit a respins de la mărțurisire o fată de 14 ani, pe motiv că încă nu are 17 ani. În Bihorul întreg e rușine pentru o fată greco-neunită, dacă se prezintă la mărțurisire înainte de a se fi măritat. Cunoscase auri, că pe copii și ōmeni în etate preotul i a absolvat en masse, deodată, fără nici o mărțurisire. Apoi stola aceea încasată sub sute de titluri! Prin aceea și-au înstrăinat total poporul de cătră religie. Sunt casuri, că o înmormēntare pentru țeran e adevărată jupuire. Cununia tot așa. Întrē credincioșii 60% ale căsătoriilor sunt concubinate. Ear' preoțimea, fără nici o legătură spirituală e lăsată moralmente și materialmente în grija sorții sale. La sate devin țerani liturgisitori și cersitori vorbeteri (?) chiar și indivizii cu sentimente mai bune, nu le pasă nici de popor nici de religie. Din cuvēnt în cuvēnt e adevărat și azi ceea-ce Kossuth Lajos zisese în 1847 despre acest cler, că adevărat nu știu fi păstori sufletești poporului, ci cel mult demagogi politici.

Cu respect, cu mare respect ne închinăm înaintea escepțiunilor, cari mereu se sporesc. În mare și în total însă faptul e, că în biserica greco-neunită demoralizația e nesfērșit de mare.

Cu atât mai mare e apoi ura politică întrē ei. Multele hırjoniri, calumnieri, insulte, demascări, denuncieri, terfeliri, formări de elice și spargeri de clerie, luptă personală purtată unii contra altora cu deplină necruțare, tōte acestea n'au nici capēt nici sfērșit în biserica greco-neunită. Numai în o singură cestiune sunt una, și acesta e ura neîmpăcată față de catolicism.

Că în biserica această cum e spiritul instrucțiunei poporale, despre această, așa cred,

după cele de până aci e de prisos a mai spori vorba.

Și guvernul întărește acestui element o voiesce. Sporirea acestuia o voiesce. Căci nu aștepte nimenea, că nouele episcopii se saneze stările. Biserica greco-neunită nu dispune nici-unde de cler mai numeros de cât în vecina Romānie. Și acolo, viața religioasă și moralitatea se află în stare încă și mai sinistră de cât la noi în Ungaria. Exemplu viu, că așa numitele biserice naționale nu sunt bune de altceva, decât de instrumente politice interinale. Ridicarea vieții religioase, întăreirea religiunii nu a putut-o și nu o poate nimenea aștepta dela bisericele orientale, îndată că acelea rămase în grija lor s'au rupt de cătră Roma.

Nu cu înființarea de episcopii nouă se-și bată deci capul domni neuniți, ci cu restabilirea vieții religioase, cu reforma radicală a creșterii de preoți și învățători, cu curmarea jupuirii poporului și cultivarea vieții religioase. Poftiți, învățați și conduceți spre bine bogat de suficient organismul și instituțiunile actuale. Nu contra uniților (unitosok) văpuștiți-vă, ci măturați înaintea propriei noastre case.

De altcum, dacă pactul Tisza-Goldișt se estinde deja până acolo, că se înființază trei episcopii nouă, atunci iee-și în cuget guvernul să ridice și biserica greco-catolică română din deplorabila ei miserie materială, în care tēnjesce. Episcopia Gherlei, cu 600 parochii, nu are încă nici catedrală. Patronatul fondului religios asupra comunităților bisericesci greco-catolice mereu devine problematic și îndată ce e vorba de spriginirea materială a ōre-cărei instituțiuni greco-catolice, guvernul se pune pe basa de non possumus. Natural, pentru-că atunci pe sēma instituțiunilor protestante și hebraice ar ajunge mai puțin.

Am dori noi din inimă, să fie și întrē greco-neuniți viață religioasă înfloritoare și știință religioasă și cultură. Atunci mai curēnd am pute să ne înțelegem și s'ar pute realisa uniunea. Cu neciinta e însă, până când biserica neunită nu și va fi regenerat propria viață internă, nu poate fi în interesul Ungariei să întărească această corabie ce se cufundă.

Nu din preocupățiune scriem acestea, dōr' partidul popular tocmă uniunea politică a elementelor creștine o dorește. Dar' dacă elementele acestea se năpustesc asupra bisericei catolice atunci, când nemijlocit și mijlocit atât de mult au să-i nemijlociască, când Romāni șovinisti declară rășboiu — Romei, atunci e imposibil să nu ridicăm protest contra acestei nouă apucături a guvernului și contra alianței ofensive a elementelor liberale așa zise creștine. Căci chestia e astfel, că tot ce atacă biserica și religiunea catolică, derimă prin această basele Ungariei creștine. De aceea contrariem ori-ce spriginire cu ajutor guvernial a intențiunilor neuniților.

Confrații nostri din regatul liber al Romāniei și biserica lor dreptmăritōre, după cum se vede, încă nu putea rămāne neinsultată.

Am avut drept noi, când mai lunile trecute am atras atențiunea cercurilor conducătoare de acolo și să mai stringă frēnele liberalismului față de atăția venetici, cari își bat joc ziua la amiazi de legea străbunilor nostri.

Și după iubileul de 200 de ani al „Santei Unații” — și cele petrecute

atunci, după cele scrise în numărul festiv de Laurān, Schmigelszky et tutti quanti, credem că li-se vor fi deschis ochii barem acum în ciasul al 11-lea.

Proselitismul e declarat dogmă, învrăjbirea fraților de un sänge problemă, slăbirea elementului român și contopirea aceluia cu elemente polace-magiare, salus rei publicae.

În consecință denunțările se țin lanț, insultele se fac pe scară întinsă și cu plan premeditat de a provoca puterea statului nostru, ca să iee mēșuri pentru desorganizarea și nimicirea noastră.

E puternici și tare clerul catolic magiar — fondurile pentru zelarea cătră sfânta unire se sporesc din tōte părțile și mai lipsesc numai o gōnă arangiată cu sistem, ca să vedem patimile deslănțuite și lupii turbați aruncându-și ghiarele în turma noastră pacinică.

Ne vor afla turburătorii și năvălitorii la postul nostru, și nădejde avem, că glasul poporului român va huida pe nemernicii, cari bat tobele de alarm, atunci când noi tindem și dăm poporului hrană sufletească, cultură și lumină, ear' ei venin și otravă, sēmānând discordie și neînțelegere întrē frați.

Reversal.

De pe Someșul-mic, Octombrie, 1900.

P. On. Dle Redactor!

Un cas nostim vreau să vă comunic, ca să vedeți cu câtă dragoste se pōrtă frașii noștri gr. cat. față de noi, ba chiar și față de credincioșii lor proprii când cineva dintre ai lor vrea să pășescă la căsătorie cu vre-un credincios de ai bisericei noastre. Casul este următorul:

Învēțătorii nostri Ioan Magiar din Geaca și-a fidanțat de soție pe dșōra Ana Jenei, fica învățătorului gr. cat. din Ineu. Făcēndu-se formalitățile prescise, căsătoria civilă s'a încheiat în regulă. Terminul pentru încheierea căsătoriei bisericesci s'a fost statorit pe 10/23 a lunii curente.

Dar' ce să vezi! Preotul gr. cat. Teofil Moldovan nu vrea să-i cunune, până nu vor da reversal, că toți copiii născēnzi îi vor crește în religiunea gr. cat. Fīresce, mirele conșcui de datorințele ce le are față de biserica sa ortodoxă română, a denegat estradarea unui act atât de compromițător pentru sine, și astfel n'a avut încătō, decât să mērgă într'altă comună, în Bonțida, și să se cunune în biserica ortodoxă.

Acum se-mi spună ori-care om cu mintea și inima la loc: ce impresiune a făcut asupra poporului procedura preotului Moldovan, când în contra usului fōrte corect de până acum, a lăsat să iasă din sat o fată necununată bisericesce, numai căi mirele s'a folosit de dreptul seu și nu i-a dat reversalul cerut? — Așa nu se moralisēză poporul.

După dreptul bisericesc al bisericei papiste, pe care și biserica noastră l'a acceptat, unul dintre impedimentele împedecătōre de matrimoniu este și religiunea mixtă, care constă în aceea, că între papistași (la cari se numără și uniții) și nepapistași (la cari se nu-

mără toate celelalte confesiuni creștine), fără anumite condițiuni căsătoria este oprită; ear aceste condițiuni sunt următoarele: a) partea nepapistașă promite, că pe soțul sau papistaș nu-l va împedea nici decum: nici în măturisirea credinței sale, nici în împlinirea datorințelor sale religioase; b) partea papistașă promite, că după puțină se va sili a câștiga pe soțul sau nepapistaș pentru credința papistașă, și c) ambele părți promit, că toți copiii de ambe sexele născuți din această căsătorie îi vor crește în religia papistașă.

Dacă partidele au dat reversal despre primirea acestor condițiuni, atunci li-se dă dispensațiune de sub impedimentul religiei mixte și preotului papistaș i-se permite a-i cununa în biserică după ritualul prescrip (asistența activă), dar atât missa pro sponso et sponsa, cât și preste tot sfântul sacrificiu după textul missei zilnice este oprită.

Dacă însă partidele n-au dat reversal despre primirea condițiunilor înșirate mai sus, dar ei, ori preotul papistaș cer dispensațiune de sub impedimentul religiei mixte și cununie în biserică prin preotul papistaș, atunci *absolvare dela aceste condițiuni se poate da din următoarele motive: din pericolul, că denegându-se absoluțiunea, părțile se vor mulțami cu căsătoria civilă sau cu căsătoria încheiată înaintea preotului nepapistaș, din temerea, căci altcum partea pastașă și copiii sei născuți ori născenți din această căsătorie vor cădea dela credința papistașă; din prospectul „îndreptătit”, că partea nepapistașă va trece la religia papistașă; starea deplorabilă a miresei îngrecate de cătră mirele nepapistaș etc. etc.* Această absolvare însă de comun se denegă și mirii pășesc la căsătorie numai cu, ori chiar și fără asistența pasivă a preotului papistaș, va se zică: încheie căsătoria civilă și cea bisericească înaintea forului civil și a celui bisericesc nepapistaș.

Astfel purcede biserica papistașă-unită la încheierea căsătoriilor mixte.

Acum privind la cazul de sus, trebuie să presupunem, că nu s'a dat dispensațiune pentru efectuarea cununii înaintea preotului papistaș-unit, ceea-ce dovedește deoparte o „dragoste nemărginită” față de biserica noastră, ear' de altă parte o dragoste și mai „nemărginită” față de interesele morale ale poporului preste tot. Sărac popor! Orbi conducători orbilor! Iată încă un fruct al unației!

Atrag atențiunea preoției noastre, să fie cu cea mai mare băgare de seamă la încheierea astorfel de căsătorii mixte, căci prin ele putem perde foarte mulți credincioși, precum am și pierdut deja. După o statistică mai nouă, anul trecut în Ungaria s'au încheiat 16,269 căsă-

tori mixte, din cari în 3315 casuri nupturienții s'au declarat, că își vor crește toți copiii numai într'o religie (1769 în religia mamei, 1546 în religia tatălui). Din învoelile acestora biserica papistașă a câștigat în 1312 de casuri, biserica unită în 12 casuri; toate celelalte biserici au pierdut prin căsătoriile mixte, și anume biserica ortodoxă în 187 de casuri, biserica luterană în 495, biserica ev. ref. în 568, biserica unitară în 20 și jidovii în 53 de casuri. — Deci căsătoriile mixte par a fi favorabile bisericii papistașe, precum și sunt, și meritul acesta este singur al clerului ei, carele face totul pentru câștigarea de adepți noi și pentru păstrarea celor vechi. Am pute învăța și noi de aci, instruind și poporul asupra naturii reversalelor, căci acesta de multe-ori le subscie fără să scie ce subscie.

Io.

Catechisație în limba bisericească. În mai multe școle neconfesionale s'a cerut în timpul din urmă a se propune religia în limba statului. Așa între altele, la Cluj, Reghin, Segedin, unde inspectorul regesc de școle Tergina și Perjéssy directorul școlilor comerciale au făcut în acest obiect arătare la ministrul cultelor, căci preotul sârbesc Lazar Severy nu s'a supus ordinelor lor, iar Dr. C. Becsey a propus în reprezentanța comunală să se detragă bisericească și școlile sârbesci ajutorul anual. Dar ministrul a rezolvat afacerea astfel, că a dat preotului sârbesc voie a propune în școlile ungurești și pe viitor religia în limba sârbescă.

Episcopul Mitrofan astfel scrie parochului Severy în această chestie:

Nr. 2039/Pres. 1900. În urma rescriptului Inaltului ministeriu reg. ung. de culte și instrucție publică dela 15 Oct. a. c. Nr. 74991 ești îndrumat Sfinția Ta, ca să continui și pe viitor a propune, în școlile medii din Segedin, în cari pe baza §. 9 din art. XXX. din 1883 studiul religiei este obligat, așa ca în trecut (adeacă în limba sârbescă) și despre executarea acestui ordin în acest înțeles să faci raport subsemnatului consistoriu. No. visad 1900 4/17 Oct. Mitrofan, m. p. episcop.

Inchiderea corpurilor legiuitoare române. Sâmbătă s'a închis sesiunea extraordinară a corpurilor legiuitoare ale României. Mesagiul regal, cetit de ministrul de interne C. Olănescu, prin care s'a decretat închiderea, e următorul:

Domnilor deputați! Corpurile legiuitoare, deși întrunite într'un timp înaintat al anului, pe când munca câmpului chema pe cei mai mulți dintre domniile vâstre, au terminat lucrările pentru cari au fost convocate.

Sacrificând binelui public interesele domniilor vâstre, ați contribuit la îmbunătățirea situațiunii noastre financiare.

Mă simt dar' fericit a vă exprima mulțumirile Mele.

Domnilor deputați! În virtutea art. 95 din Constituțiune, Eu declar închisă sesiunea extraordinară a Corpurilor legiuitoare.

Carol.

Proclamația partidului german-progresist. Sâmbătă partidul german-progresist austriac a ținut ședință în care s'a acceptat unanim textul proclamației, pe baza căreia partidul va intra în lupta electorală. Indigând la însemnătatea alegerilor acestora, proclamația zice, că viitorului apropiat îi este dată puțină a hotări dacă se mai subsiste Austria ca stat unitar, ori desmembrată în fracțiuni să cadă sub dictatură slavă? Trage la îndoelă, că Cehii ar fi început lupta naționalistică numai în scopul de a se regula dreptul limbii cehice ca limbă oficială în anumite teritorii ale țerei. Apelază la partidele cu sentimente germane, ca într'un Reichsrath devenit iarăși capabil de muncă să procedă unitar și cu eschiderea tuturor certelor superflue dintră dînsele. Întră toate împrejurările însă — zice proclamația — partidul german-progresist va lupta neclintit și fără nici o considerație în interesul susținerii constituției și a dezvoltării acesteia, cum și a întregii legislative, în spirit liberal, în interesul reformelor sociale și economice, în interesul apărării muncii onorabile și deosebi în interesul drepturilor poporului.

Convenția anglo-germană. După surpriza cauzată de publicarea convenției anglo-germane în chestiunea chineză puterile încep a-și manifesta neîncrederea. America declară și oficial deja, că înainte de a adera la această convenție vrea să cunoscă conținutul și intențiile punctului al treilea din convenție. Acesta e adevărat punctul în care Anglia și Germania se obligă la procedere solidară pentru cas de pășire contrară din partea unei alte puteri oarecare.

Același punct nelinistesc și pe Franța ear' presa rusă, chiar și cea semioficioasă atacă convenția în cel mai aspru ton și o taxeză ca îndreptată direct în contra Rusiei.

Aceste nedumeriri sunt apoi cauza și la faptul, că în timp ce până acum Chinezii erau, cari trăgăneau începerea tratativelor serioase pentru încheierea păcii, acum puterile europene o amânără până pe săptămâna viitoare. Sigur cu reserva, că până atunci situația diplomatică se va lămurii. De altzum, cu privire la tratativele de pace „Kölnische Zeitung” are raport oficios din Berlin, de cuprinsul, că: „Întră puteri concordia cu privire la baza tratativelor acum e perfectă și s'a ajuns la înțelegere deplin mulțumitoare. Tratativele diplomatice se vor începe însă numai după ce, în cursul săptămânii viitoare, vor fi sosit la Peking consulii tuturor puterilor.

„Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania”.

Între publicațiunile de netăgăduită valoare și interes deosebit pentru fiecare credincios al bisericii noastre, fără

îndoelă cartea Preacuvioșiei Sale arhimandritului-vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, intitulată „Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania” ocupă loc de frunte. Valoarea ei a fost scosă în relief într'o recenziune apărută în „Noua Revistă Română” din București, recenziune reproducă în Nr. 110 al „Tel. Român”, ear' acum o altă recenziune, scrisă de un bărbat foarte competent în chestiuni de literatură și istorie bisericească, și publicată în „Folia Pedagogică”, se pronunță asemenea elogios asupra lucrării dlui Pușcariu.

Conduși de dorința, ca acest op să devină cunoscut în cercuri cât mai largi între credincioșii bisericii noastre, și cunoscut din recensinile scrise asupra lui să inspire și dorul de a fi cetit, — reproducem recenziunea din „Folia Pedagogică” în următoarele:

Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania, studiu istoric despre înființarea metropoliei împreună cu o colecțiune de acte. Din însărcinarea consistoriului metropolitan, de Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit, vicar-arhiepiscopesc, vice-președinte al asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Sibiu, tipariul Tipografiei Archidiecezane 1900. 4° V+178+434.

În anul 1895 consistoriul metropolitan pe baza raportului către congres al secretariului Leontin Simonescu și în urma unei propuneri a asesorului consistorial metropolitan Vincențiu Babeș, hotărîse, ca „din incidentul aniversării de 25 de ani dela organizarea bisericii noastre pe baza statutului organic să se publice un memoriu despre viața noastră constituțională bisericească, în legătură cu publicarea documentelor istorice despre înființarea metropoliei”. Lucrarea fu încredințată unei comisii compuse din asesorii V. Babeș, L. Simonescu și Dr. Il. Pușcariu, care neputându-și prezenta lucrarea până la congresul din anul 1897, acesta a decis „a se îndruma consistoriul metropolitan, să pună în lucrare faptică cât mai curând elaborarea memoriului istoric despre restaurarea metropoliei și despre viața noastră bisericească în primii 25 de ani dela introducerea constituțiunii bisericesci, și a raporta despre rezultat la congresul ordinar următor”. Urmând acestei însărcinări, membrii comisiei și-au stabilit programul de lucrare, însărcinând pe vicarul Dr. Ilarion Pușcariu cu partea istorică a memoriului despre restaurarea metropoliei și cu colecțiunea actelor privitoare la restaurare, iară pe membrul V. Babeș cu partea privitoare la despărțirea ierarhică a Românilor de Sârbi. Resultatul lucrării este opul apărut cu titlul sus amintit și dat în tipariu cu aprobarea consistoriului metropolitan.

Partea istorică cuprinde pe 178 de pagini: I. Reprivere în istoria bisericii ortodoxe române și sârbesci din Austro-Ungaria, anume a) 1. Biserica română sub regii Ungariei. Sub principii calvini. Reformațiunea. 2. Sub

FOIȚA

Asociațiunea la Băile-Herculane.

(Urmare din Nr. 109.)

Reghinul-săsesc.

Dorim prosperarea și înflorirea „Asociațiunii” noastre, trăiască comitetul conducător și Dzeu binecuvinte stăruințele adunării generale.

Petru Uilăcan, M. Cetățian, Dr. Alexandru Ceușian, Dr. Ioan Popescu, Sever Barbu, Dr. Augustin Chețian, Iosif Popovici, Eugen Marinovici, Dr. Ioan Harșia, Nicolau Marinovici.

Brașov.

Salutăm adunarea, dorind succes deplin în năsuințele ei culturale.

Despărțământul Brașov.

Deva.

Trimitem salutări frățesci și dorim succese splendide întru ridicarea cultului nostru național.

Românii din Deva.

Timișoara.

Dr. Petru Țegle, adv. în Timișoara salută adunarea generală și trimite 60 cor. pentru Casa națională.

Arad.

Reuniunea învățătorilor români aradani salută călduros focalul nostru cultural, potîndu-i succes deplin.

Ceontea.

Roman.

Felicităm călduros inițiatorii frumóselor serbări ale „Astrei”. Trăiască! Doctorii: Secoșanu, Grigorescu, Crăinicean.

Cluj.

Salutăm „Asociațiunea”, ca pe puternicul factor al cultului românesc; dorim succese splendide adunării generale.

Vasilie Almășan, Ioan Hosszu, Dr. Georgiu Ilea, Vasile Indre, Ioan Laslo, Dr. Ștefan Morariu, Demetriu Pop, Leontin Pop, Ștefan Roșian, Dr. Ioan Vajda.

Bocșa montană.

Impiedecat a participa la adunare, doresc ilnștrei „Astra” prosperare spre binele poporului român.

Ioan Marcu, delegatul desp. Bocșa.

Brașov.

Răspândiți cu dovotament lumina culturii române, noi vă urmăim.

Onișiu, Branisce.

Giurgiu.

Trăiască „Astra” și conducătorii. Considerați-mă între voi.

Droc-Barcianu.

Abrud.

Salutăm pe luptătorii cultului național. Reuniunea femeilor: Ana Filip, presidentă, Alexandru Ciura, secr.

Cluj.

Poporul, care concentrându-și forțele, jertfesc pentru cultura națională, are viitor. Salutăm pe cei concentrați la Mehadia în cauza sacră națională. Dzeu ajute! Dr. Isac, Basiliu Podobă, Căciulă, Augustin Giurgiu, Filip, Pop Ioan, Mureșan.

Viena.

Succes deplin pionierilor cultului român.

Stupariu, locot., Smeu, căpitan.

Brașov.

Salut respectuos adunarea „Asociațiunii”, dorindu-i succese complete.

Petra-Petrescu.

Arad.

„Astra” înflorască, cei întruniți în numele cultului național trăiască.

Dr. Ștefan Pop.

Brașov. (Tohanul vechiu).

Salutăm călduros pe anteluptătorii cultului român.

Brumboiu preot, Grozea, Clococan, Mucea, Muscan, Botezan, Grozea, Iodoricu, Popa, Clocăcean, Ungur, Pop, Bobinca, Aldea, Gabor, Pop învățător.

Utin.

Multă prosperare urază conmembrul Victor Russu, prot ort.

Craiova.

Salut cu iubire „Asociațiunea”, urez isbândă și prosperitate.

Doctor Drăgescu.

Capolnaș.

Urez rod bogat muncii laborioase; înainte cu D-zeu; trăiască adunarea; înflorască „Astra”.

Doctor Ciatu.

Hafeg.

Salutăm „Astra”, dorindu-i isbândă herculiană.

Tinerimea română din Hafeg.

Hafeg.

Vorbiți, scrieți românește pentru D-zeu; trăiască „Astra”.

Domnișorele române Hafeg.

2. În cât ar întâmpina greutatea nevinzibilă, sau în cât din considerațiune de oportunitate nu ar fi posibil sau consult a se activa aceste trei episcopii nouă, cu episcopii lor proprii în frunte, să se înființeze pe lângă consistoriul din Oradea-mare consistorii și la celelalte eparchii nouă, și adevă pe teritoriul archidiecesei sub jurisdicțiunea archidiecesei, și în Timișoara sub jurisdicțiunea eparchiei Caransebeșului, — până atunci, până când împrejurările vor face posibilă ocuparea și acestor trei eparchii nouă cu episcopii proprii.

3. În cât pentru arondarea acestor trei eparchii nouă, propunerea noastră are avantajul, că arondarea este precisă și știută de toți, rămânând a i-se da numai forma printr'un elaborat special, statistic după ppsbiterate, comune, biserici și numărul suferetelor.

4. În legătură cu un atare elaborat ar urma a se căuta și pune în evidență mijlocele necesare pentru înființarea deocamdată de consistorii peste nouă eparchii cu excepțiunea eparchiei Orăzii-mari, care este regulată, — și mai târziu pentru instituirea de episcopii proprii la toate trei eparchiile nouă. Și în privința aceasta, în cât privește episcopia nouă pe teritoriul archidiecesei există un proiect de buget cu mijlocele necesari, prezentat de sinodul archidieceșan în legătură cu proiectul de arondare a eparchiei nouă pe teritoriul archidiecesei; iar în cât privește finalizarea susținerii unui consistoriu în Timișoara, asemenea este un proiect de buget prezentat de eparchia Caransebeșului în legătură cu proiectul pentru arondarea parohiei nouă a Timișoarei.

Aceste propuneri despre mijlocele necesarii pot servi de material bun la compunerea unui elaborat general pentru căutarea mijlocelor în inactivitatea succesivă a nouelor eparchii.

Din ședința plenară a consistoriului metropolitan, ținută în Sibiu, la 30 Septembrie 1900.

Ioan Metianu m. p.
arhiepiscop

Leontin Simonescu m. p.
secretar metropolitan

Convocare.

Convoc conferința învățătorilor dela școlile gr.-or. române din cercul Devei (protopresb. Deva, Hațeg, Dobra și Ilia) la ședințele, ce se vor ține la 21 și 22 Octombrie v. 1900 în sala școlii gr.-or. române din Deva.

Deschiderei conferinței va premerge chemarea Duhului sfânt în biserica parohială din Deva la 8 ore dimineața în 21 Octombrie.

Obiectele conferinței vor fi:

1. Referada comisiei permanente despre starea învățământului în cercul Devei în anul școl. 1899/900.

2. Prelegere practică din Religione de inv. Ioan Dan.

3. Ioan Dan tractez eu cu băieții, cari primădată vin la școală, referadă de învățătorul Ioan Popa.

4. Introducerea băieților în scriere, referada de inv. Ioan Fleșeriu.

5. Cum trebuie să purtăm conspectele școlare, referadă de inv. I. Branga.

6. Introducerea băieților în cetirea maghiară, referadă de inv. Ioan Rațiu.

7. Prelegere practică din împărțire, de inv. C. Baicu și Ilie Hociota.

8. Ioan Huniade, prelegere practică de inv. I. Petruționiu.

9. Alte prelegeri și teme, cari se vor însinua.

Ordinea desbaterilor se va satori în ședința I.

P. T. D-ni învățători sunt poștiți a se pregăti pentru toate tessele, ca în cas de lipsă, fie-care să poată refera despre ori-care dintre obiectele conferinței și lua parte activă la desbateri.

Brad, 7/20 Octombrie 1900.

Dr. Pavel Oprea,
profesor, comisar în consist.

Notă.

Toți acei parochi din archidieceșă, cari au primit spre întregire fașionile pentru întregirea dotațiunii din vistieria statului, sunt și pe această cale poștiți, să grăbescă cu întregirea lor și să le promoveze cu posibilă grabă la Venerabilul consistoriu. Tot odată se atrage atențiunea acelor parochi, cari n-au case parohiale, să fașioneze la cheltueli (B. II.) și o sumă corespunzătoare ca relut de cuartir, documentând această pretensiune cu documentela primăria comună (magistrat), în care să se accentueze, că „parochul nu are casă parohială, ci e avisat la locuință privată, a cărei chirie anuală face după referințele locale și după media 1893—1897 cel puțin.... corone“.

tele lor de răsplădire, comise asupra bieților Români. Era tocmai o zi de tîrg — zice disertantele, — când Lentulus cu armata sa ajunsese în Caransebeș. Poporațiunea de aici, văzînd primejdia, s'a ascuns prin biserică. Dar nici aici n'au putut scăpa de urgia Nemților. Cei mai mulți au fost măcelăriți în fața altariului. Armata timișorînă pe de altă parte a ars și nimicit toate satele până la Moldova-nouă lângă Dunăre. Sătulă de sînge armata lui Lentulus s'a reîntors apoi în „Lunca“ de lângă Lugoj, unde devastînd comunele Silha, Coșteiu, Belinț și Chisătău, la 14 Februarie 1739 a pus capăt expediției înfricoșate. *Engelshoffer*, viceguvernorul Timișoarei, numește răscolul Românilor „ein fataler Aufstand“, și susține, că numai organele administrative de pe atunci au fost de vină, că românii, — dornici de libertate și ei, — au înscenat răscolul acesta. De altminteră — zice *Engelshoffer*, — Românii au fost unicul popor, care a prestat mai mult pentru țară și dinastie.

Eruditul istoric, dl *Drăgălină*, a fost felicitat cordial din toate părțile.

Publicul — de altfel destul de numeros — a răsplătit munca și zelul dlui disertant cu aplauze îndelungate. (Va urma.)

NOUȚĂȚI

Din cauza sîntei sîrbători a Cuv. Paraschiva, numărul proxim va apărea Marți.

Inspectarea școlilor medii gr. or. Pentru anul școlar curent guvernul a numit inspector al școlilor medii de sub jurisdicțiunea consistoriului archidieceșan pe Iosif *Elischer*, director suprem gimnazial în Sibiu.

Esamen la școala agronomică din Sibiu. Presidentul comisiei economice a comitatului Sibiu, vicecomitele *Reissenberger*, face cunoscut, că la școala agronomică a comitatului Sibiu (tîrgul de vite Nr. 10) se va ține esamen în 29 Octombrie st. n. dimineața la 8 ore. Elevii vor fi esaminați din: Taierea de paie și năpi, precum și prepararea de nutrețe mestecate. Mulgerea vacilor. Înhamarea și prinderea la car a cailor și boilor. Scoterea și curățirea napilor de zăchar și de nutreț. Săparea și grămădirea cu „Planet junior“. Semănatul cu mîna și cu mașina de semănat. Scoterea, plantarea, legarea și îngrădirea pomilor. Demonstrarea diferitelor sisteme de altoire la pomi. Apoi din ramul lucrărilor cu vite: Aratul cu plugul universal Sack, și anume: cu plugul singur; cu tăietorul dinainte; cu plugul cu două breze; cu plugul pentru afundime; cu unelte de curățit; cu unelte de grămădit; cu existirpatorul; cu făcătorul de gropi; cu mașina de scos cartofi. Aratul cu plugul de schimbat. Lucrări cu carul cu „Planet junior“, și anume: săpatul (curățitul) în diferite lățimi, afundimi și moduri; grămăditul în lăuntru și în afară; brăzdarea cu marcherul; acoperirea brazdelor de sîmînțe și netezitul cu tăvălugul. Grăpatul. Semănatul cu mașina de semănat.

Logodnă. *Parteniu Crișan*, notar în Geomal și dșora *Ludovica Hagea* din Măgina, logodiți.

Cununie. Dșora *Eugenia Mateiu*, fiica dnei *Alexandrina Mateiu*, se va cununa poimîne (27 Octombrie) cu locotenentul în pensiune *Adalbert de Sostari*, amplotat al băncii austro-ungare. Actul cununiei se va celebra după rîtul gr.-oriental, prin preotul militar P. Boldea în biserica evanghelică din Gratz.

Rege Cruțător. Tinerul rege al Italiei, *Victor Emanuel III.*, a redus personalul de serviciu al curții regale, a vîndut caii de prisos ai grajdurilor regale, a dat în chirie mai multe castele regale și chiar a vîndut unele din ele, făcînd toate acestea, pentru-ca restrîngîndu-se la cheltueli cît mai puține să poată renunța la o parte a listei sale civile.

Costume naționale femeesci licitate. „Gazeta Transilvaniei“ dto 24 Octombrie n. serie următoarele: Ni-se împărțasesee, că la gara din loc au fost vîndute eri prin licitații mai multe costume naționale române femeesci cu totul nouă, foarte fin lucrate și de-o esecutiune excelentă. Printre acestea: cămăși, șorțuri, pieptare cusute în gaetan și fir etc. Costumele licitate se află acum în posesiunea dlui *Dumitru Lupan*, în Scheiul Brașovului. Proveniența lor nu este cunoscută și probabil, că ele s'au cîntă la fust pierdute de cineva și s'au aflat în vr'un vagon în gara din loc, s'au, că fiind trimise din România la adresă greșită — căci ca să fi fost confiscate mai greu se pôte admite în cazul de față — au fost resturnate aici, unde după ore-care timp s'au și vîndut prin licitare. Profesorul actual al costumelor face cunoscut această cu scop, de a-se afla adevărul lor proprietar.

Dela Ligă. Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor aduce la cunoștință membrilor sei, precum și acelor cari poartă un interese acestei instituții naționale, că și-a mutat birourile sale din strada Nouă, în calea Victoriei nrul 122, lângă biserica Albă.

Institut de creștere pentru fetele ortodoxe din România. Grație inițiativei luate de omeni generoși și buni fii ai Bisericii noastre ortodoxe, în București se va înființa un institut de creștere pentru fetele române, condus în spirit adevărat ortodox. În fața acțiunii institutelor de propagandă catolică trebuia mai de mult deja făcut acest lucru, dar bine e, că cel puțin acum în ora 11 și-au tras de sîmă cercurii competente și au început să deie mai multă atențiune creșterii în spirit adevărat ortodox creștinesc a tinerimii. Referitor la această laudabilă inițiativă „Școala și Biserica“ din București, în Nr. 9 serie următoarele:

„Este vorba de înființarea unei societăți pe acțiuni cu scop de a înființa un institut de fete eminamente ortodox pentru a paraliza acțiunea institutelor de propagandă catolice ce se înființează mereu în țară.

Inițiativa este de totă lauda și merită o deosebită atenție și încurajare din partea tuturor.

Ținînd mult ca întreprinderea să reușescă recomandăm inițiatorilor multă prudență și multa chibzuire înainte de a porni. „Cine calcă încet calcă sigur și graba strică treaba“. Pentru o lucrare așa de grea va trebui o organizare serioasă și o muncă de câți-va ani, altfel încercarea va cădea, cum a căzut o încercare identică făcută acum câți va ani în urmă. Și când o încercare ca aceasta va cădea strică activitatea a 20 ani:

Deci cei generoși să fie și prudenți în mersul lor.

Anticuități antepompeiene. În Boscareale la pôlele Vezuului cu ocazia unor săpături s'a aflat săptămînile trecute un palat ce datează din timpuri înainte de era orașului Pompeii. Palatul și deosebite picturile de pe pereți erau aproape nedeteriorate. O parte din anticuitățile aflate acolo, la mandatul împăratului Wilhelm II, au fost cumpărate pe sama museului național din Berlin cu 2.300.000 de marce.

Știri mărunti. În 24 Octombrie se va face în București desvîlirea monumentului pompierilor. Probabil că va asista la actul desvîlirii și regele însoțit de prințul moștenitor. — La Sulina (România) s'au început lucrări pentru construirea unui rezervor de petrol cu capacitate de 80.000 tonne. — În București s'a comis Vineri un furt de 100.000 de franci. Păgubașul e *Dumitru Gagajin*. Ancheta polițială a constatat, că făptuitorul nu a putut fi decât fiul lui *Gagajin*. — În Oradea-mare a rodit a doua-ora un măr din grădina lui L. Bartha. — *Expoziția din Paris* se va închide oficial la 5 Novembre st. n.

Cărți și reviste

A apărut:

Noul așezământ — tradus în limba română de dl Dr. Nițulescu, profesor la Facultatea de Theologie din București, este una din acele opere, cari n'ar trebui să lipsescă de pe masa nici unui bun creștin. Prin prețul ei foarte modest, această desvîrșită traducere stă la îndemînă și celor mai strîmtoși credincioși.

Predici. — Au apărut la București două-zeci de predici de Dr. Const. Chiricescu, Directorul Cultelor și Econ. Cons. Nazarie, Directorul Seminarului Central de acolo. Opera este datorită inițiativei ministeriului de culte și instrucțiune publică cu ale cărei spese s'a și dat la lumină. Lucrarea s'a publicat în 10.000 exemplare și se va distribui gratuit bibliotecelor parohiale și bibliotecelor rurale.

În cele 20 predici se combat viciile ce rod societatea actuală.

Recomandăm și clerului nostru această colecție.

„Folia pedagogică“, redactată de profesorii seminariali Dr. D. P. Barcianu, D. Comșa și Dr. I. Stroia, Nr. 10 dto 1 Octombrie, avînd următorul sumar: „Priviri istorice asupra procedurilor la învățarea cetirii și scrierii“ de Dr. I. Stroia. Modele de lecțiuni din istoria naturală (mineralogie), de Dr. Barcianu. Administrațiunea învățământului primar de I. Vuia. Recensiuni asupra: „Metropolia Românilor ortodoci din Ungaria și Transilvania“ (de Dr. Ilarion Pușcariu) și Anuarul reuniunii sodalilor români din Sibiu. La rubrica „Informațiuni“ raporte și știri despre: sînțirea școlice din Gurariului; congresul național-bisericesc de Adunarea inv. din tractul Radnei; sîrbări bisericești și școlare (la gimn. din Brașov și sem. din Sibiu); adunarea constituantă inv. din Timișoara; despre constituirea soc. „A. Șaguna“; renta școlilor din Brașov; adunarea Asociațiunii la Băile-Herculane; introducerea limbii române ca studiu obligat în școala de cadeți din Cameniț (Slavonia); sîrbătorirea unei învățătoare; Aron Densușianu și o notiță informativă despre Românii istrieni și școala lor din Susquevizza-Frascati.

La alt loc al numărului de azi reproducem recensiunea scrisă asupra opului *Praeposiciiei Sale archimandritul Dr. Ilarion Pușcariu* „Metropolia Românilor ortodoci din Ungaria și Transilvania“.

„Folia pedagogică“ costă 6 corone pe an și se pôte abona la administrațiunea Tipografiei archidieceșane, în Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Conferențele învățătoresci.

Convocare.

În urma circulariului Preaven. Consistoriu archidieceșan dela 13 Septembrie a. c. Nr. 8448 Școl., prin care s'a dispus ținerea conferențelor învățătoresci în 21 Octombrie st. v. și zilele următoare, convoc prin această pe învățătorii din *protopresbiteratele Reghin și Murș-Oșorhei* pe 21 Octombrie v. a. c. la 9 ore a. m. în biserica noastră din Jabenita, unde se va oficia serviciu divin cu învovarea Duhului sfânt, după care se vor începe lucrările conferenței în edificiul școlii noastre din aceea localitate, după programul ce se va satori.

Sibiu, 10 Octombrie v. 1900.

Dr. Elie Cristea,
comisar consistorial.

bera de sub domnia nouilor stăpâni. Românii înfrunți în cete, atacă în mai multe rânduri armatele imperiale, și baricadându-se în cheile (strîmtorile) dintre Teregovă și Slatina, luptându-se cu „*tumuri de cireșiu*“, cu topore și cu alte arme în contra armatei, ce formase garda principelui Francisc de Lotharinghia. Une-ori se luptau Românii dimpreună cu Turcii în contra austriacilor, ba mai mulți s'au înrolat sub stindardele turcesci, Königs Egg. atribue toate înfrîngerile suferite de austriaci în anul 1738 numai atacurilor inscenate din partea Românilor. La anul 1739 austriei se rășboiesc erăși cu Turcii, dar ca se nu mai pășiască ca în anul trecut, s'a dispus să se sugrume revolta Românilor. Austriei au și pornit din două părți asupra Românilor. O parte din armata austriacă au pornit din Timișoara, ear' din Ardeal a pornit erăși o expediție austriacă sub conducerea lui *Lentulus*. La 4 Ianuarie s'a început măcelul. Generalul *Lentulus* o luă spre Timiș în sus, măcelărind la bieții Români de prin sate, arzînd și pîrjolind vetrele și caminele românilor. La *Jdióra*, o comună unde — zice-se, — erau adăpostiți cei mai înverșunați lotri, cruzimile armatei austriece nu se pot descrie. Decapitări, măceluri și schinghiuiri erau fap-

Haină—mătase Foulard fl. 8.40

și mai sus! — 14 metri; — trimisă franco și vămuită! Mustre cu întorcerea postei; tot astfel și din „Mătase-Henneberg“, neagră, albă și colorată dela 45 cr. până la fl. 14.65 pe metru.

G. Henneberg, fabricant de mătase (lif. de curte c. s. r.), Zürich. [11] 9—12

Nr. 442/1900

[208] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroch din comuna bisericăscă G. elmar, prin acesta se scrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumente împreunate cu acest post de paroch sunt venite din parochie despre cari concurenții și pot lua informațiune dela comitetul parochial sau dela oficiul protopresbiterial.

Concurenții au să-și așternă cererile conform normelor din vigóre subsemnatului oficiu protopresbiterial până la termenul indicat, și au a se presenta în vre-o Duminecă înaintea poporului spre a fi cunoscuți, până inclusive 8 zile înainte de sinodul electoral.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tractului Orăștiei în conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Orăștie, 1 Octobrie, 1900 v.

Vasilie Domșa,
protopresbiter.

Nr. 290/1900.

[206] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna bisericăscă gr. orient. Gârda de jos de clasa a III-a în protopresbiteratul Câmpenilor se scrie concurs, la decisiunea comitetului parochial, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch sunt venite din parochie, despre cari concurenții și pot lua informațiune dela comitetul parochial sau dela oficiul protopresbiterial.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugărilor lor concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiterial gr. or. din Câmpeni.

Câmpeni, 30 August, 1900.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 1—1900.

[207] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna bisericăscă gr.-or. de clasa III Valea verde în protopresbiteratul Câmpenilor se publică, în conțelegere cu comitetul parochial, concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch sunt venite din parochie, despre cari concurenții și pot lua informațiune dela comitetul parochial sau dela oficiul protopresbiterial.

Doritorii a ocupa acest post să trimită rugărilor lor concursuale cu documentele recerute în termenul deschis la oficiul protopresbiterial gr.-or. din Câmpeni.

Câmpeni, 30 August, 1900.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 597—900

Nr. [205] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parochiei de clasa III-a Cârjiț cu filia Bretelin se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch sunt venite din parochia, despre ce concurenții și pot lua informațiuni dela comitetul parochial sau dela oficiul protopresbiterial.

Concurenții au să-și așternă cererile instruite conform normelor din vigóre în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiterial și până în 8 zile înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre ai cunoște.

Deva, 25 August 1900.

Oficiul protopresbiterial al Devei în conțelegere cu comitetul parochial.

George Romanul
protopresbiter.

Un remediu minunat.

Este un fapt notoric, că bôlele de pept furnisază contingentul cel mai mare în spită-luri, pentru-că nimenea nu cugetă a se griji în momentul când este atins de bôlă, chiar sub forma unei ușore tuse sau a unei răceli. Pe când aceste indispoziții ușore se negligeză, ele pot avé consecințe deplorabile și pot conduce chiar la oftică! Noi dorim tuturor cetitorilor nostri sănătate deplină, dacă însă unul dintre ei vor simți cândva primele manifestațiuni simptomatice ale bronchitei, ale catar-elor cronice ori ale unei inflamațiuni a la-rinxului, noi îi putem spune cu totă sinceritatea, că pôte deschide inima unei speranțe. Astăzi suntem fericiti de a puté anunța, că în Palermo numele celebrului medic-profesor G. Bandiera (strada Tornieri) este purtat din gură în gură. După multe cercetări acest om remarcabil a descoperit un minunat remediu contra afecțiunilor pulmonare, a tuberculosei și altor maladii similare. E vorba de o **Poțiune antiseptică**, preparată cu ajutorul unei metode speciale. Experimentată ea a dat rezultatele următoare: micșorare însemnată a frigurilor, reparațiunea apetitului, augmentarea forțelor, recoloraț unea obraților, scăderea opresiunii pulmonare, respirațiunea mai ușoră.

Supus spre examinare Consiliului superior sanitar, acest product a fost aprobat și recunoscut ca unicul medicament ce sciința pôte oferi în fine contra bôlelor de pept.

Acest **antiseptic** este de un gust plăcut; se ia ușor, organismul îl tolerază admirabil și efectele sale sunt minunate. Medicii distinși au făcut încercări cu el și l-au prescris bolnavilor.

Încât ne privește pe noi, interpreți ai grațitudinii populațiunei întregi, rugăm pe profesorul Bandiera a nu se mărgini numai la espedarea medicinei sale acelor cari o cer, ci a deschide un deposit în vre-o farmacie a orașului nostru ca să se pôtă servi imediat. [127] 13.

1000 corône

plătesc celui-ce va mai căpéta vr-o dată durere de dinți ori îi va miroși gura după-ce va folosi **apa de dinți a lui Bartilla**, o sticlă cu 35 cr. (Pentru pachetare 10 cr. deosebit). **Erezii A. Bartilla** (E Winkler), Viena, 19/1, Sommergasse 1. — Să se cêră pretutinde-ne apriat apa de dinți a lui **Bartilla**. Denunțări de falsificare vor fi bine plătite. La locurile, unde nu se pôte căpéta, trimit 7 sticle cu 2 fl. 60 cr. franco. — **Deposit în Sibiu** la farmacia „**Vulturul**“ **C. Müller**, piața-mare; farmacia **Molnar**, strada Cîsnădiei 59. [33] 17—

1.000.000
KRONEN
ALS GRÖSSTER GEWINN IM GLÜCKLICHSTEN FALLE.

Consemnarea

tuturor celor 50.000 câștiguri

Cel mai mare câștig în cel mai favorabil cas

1.000,000 Kronen

Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt.

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew. 1	400000
1 „	200000
2 „	100000
1 „	90000
1 „	80000
1 „	70000
2 „	60000
1 „	40000
1 „	30000
5 „	25000
1 „	20000
7 „	15000
3 „	10000
31 „	5000
67 „	3000
3 „	2000
432 „	1000
763 „	500
1238 „	300
90 „	200
31700 „	170
3900 „	130
4900 „	100
50 „	80
3900 „	40
2900 „	40
50,000 Gew. u. Pr. im Betrage	13.160,000

Scrisóre de comandă de tăiat.

Ersuche um Zusendung von.....
nebst amtlichen Plan.

Herren A. TÖRÖK & Co., Budapest.

Original-Loos I. Classe der königl. ung. priv. Classenlotterie

Der Betrag von, fl.....

ist per Nachnahme zu erheben. Was nicht gewünscht folgt durch Postanweisung. bitte zu durchstreichen

Genau Adresse.

Farmacia lui F. I. R. Hotter la sf. Iosif, Wien, XII/2 Schönbrunnerstrasse 182.

Absorbinalul lui Hotter.

1/2 Flacon fl. 6. — 1/2 Flacon fl. 3.50. delătură tôte umflăturile și depunerile de grăsimi fără să vatemă părului. Întărește nervii atacați și slăbiți, delătură și distruge tôte nodurile în muschi, și servește și ca scut în contra aprinderilor; cu deosebire e probat la umflăturile produse din cauza fearel, apoi în contra aricitei umflărei copitei, genunchilor umflați, mai departe în contra umflăturilor (noduri) de vine, în contra umflăturei picioarelor la glesne și la încheietura degetelor cu un cuvânt în contra tuturor umflăturilor ori unde s'ar ivi.

Praful nutritor alui Hotter, pentru cai și vite cornute

1 Pachet cu 80 cr.

Un adaus escelent la nutremânt, pentru a ținea vitele sănătoase și cu putere este de a să folosi la tôte suferințele de rărunchi de ficat și de nervi.

Alifia lui Hotter pentru delăturarea crescăturilor de oase.

1/2 Cutie cu fl. 2. 1/2 Cutie cu fl. 1.20. delătură crescăturile de oase și depunerile osoase chiar și după 4—6 săptămâni. (boală învechită).

Preparate pentru veterinari, cele mai bune ale timpului mai nou, cari după atestate număröse nu au fost ajunse de alte mijloace de natura aceasta.

Să se ceară numai preparate de ale lui Hotter și să nu se primescă altele. Deposit în farmacii și Droguerii.

Deposit principal la Dr. Emil Budai farmacia orașului Budapesta (Stadthausplatz) la Dr. Leo Egger & J. Egger Farmacia Palatinului VI Váci körút 17 și la farmacia Iosif Török Bpesta VI Kiraly uteza 12.

Fluidul lui Hotter „Training“

1 Sticlă cu fl. 1.20.

Conservează nervii și muschii până la bătrânețe înaintată totdeauna puternici și vioi, pune în stare pe animal să presteze cele mai mari strapății și fugi, să înțelege după freare cu fluidul „Training“.

Să mai folosește cu succes uimitor la tôte urmările cari obvin din opintiri prea mari, ologie, reumatism, și înțepenire.

Praful de porci a lui Hotter.

Nr. I și II

1 kg. . . . fl. 1.20.

Cel mai buu mijloc pentru a produce pofta de mâncare și cu acesta prosperarea porcilor, foarte acomodat în contra orbalțului (brâncă); Nr. II este de a să întrebuința la urdinare.

Mijloc în contra Colicei alui Hotter.

1 Sticlă fl. 1.50.

Contra la tot felul de colică și contra oprirei udului la cai precum și contra umflăturilor la vite cornute. [54] 52—104

casa de Habsburg, Unirea. b) Biserica sârbescă. II. Privire generală asupra lucrărilor pentru reînființarea metropoliei Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania și pentru despărțirea ierarhică a Românilor de Sârbi. III. Expunerea în special a lucrărilor pentru reînființarea metropoliei și despărțirea de Sârbi, anumite lucrări făcute între anii 1848—1860 de Români din Ungaria și părțile bănățene, și de Români din Transilvania prin sinodele eparchiale din Sibiu și Arad, prin conferențele episcopesci din Viena și în sinodul electoral din Carlovei; apoi lucrările făcute între anii 1860—1870, adică pașii reînființării pentru reînființarea metropoliei, reînființarea faptică și înăfricarea ei.

Documentele, pe care se bazează această expunere istorică sunt publicate în partea a doua a opului pe 434 pagini.

În reprivirea istorică asupra bisericii române autorul ne înfățișează o iconă destul de clară a stării noastre bisericești din timpurile mai vechi, până la începutul secolului al XIX, căutând a stabili, parte ajutat de un manuscris inedit a lui Ioan cav. de Pușcariu asupra istoriei bisericești române, parte întemeiat pe date istorice cunoscute și diplome, numele și întinderea episcopilor vechi, ce aparțineau odinioară metropoliei, numele și succesiunea metropoliților în scaun și dreptul lor de jurisdicție, sârta strimtorată a bisericii noastre sub principii calvini, cari au pregătit calea pentru cele ce au urmat, ajungând Transilvania sub stăpânirea habsburgică, prin încercările cu rezultat pozitiv de a trage o parte a Românilor ortodocși la unire cu biserica romano-catolică și o parte tristă ce a urmat pentru biserica ortodocșă prin unirea unei părți a Românilor cu biserica romano-catolică. Însemnătatea lucrării culturale și literare se vădită de biserica noastră ortodocșă sub dominațiunea principilor transilvăneni își află accentuarea, ce i-se cuvine. După natura lucrului însă și în vederea lacunelor destul de numeroase, ce se află cu privire la documentele mai vechi și prin urmare în cunoștințele noastre istorice despre acel timp, asupra încreștinării Românilor, asupra rolului lor ca susținători și propagatori ai creștinismului în țările locuite de ei în nordul Dunării, asupra legăturii lor cu Slavii, a relațiilor dintre metropolia română de dincoace de Carpați cu metropoliile din principatele dela Dunărea de jos, a organizării și drepturilor bisericești, cuvântul din urmă nu s'a putut zice nici în această cercetare istorică, ci rămâne încă câmp destul de larg de explorat de cercetătorii viitori.

Rolul ce l'a avut biserica din Ungaria în viața bisericească și culturală a Românilor din Ungaria nu numai ci și a celor din Transilvania, e arătat cu obiectivitate și imparțialitate.

În privirile generale și speciale asupra lucrărilor pentru reînființarea metropoliei se desvâlesc înaintea ochilor activități neobosite, desinteresată și idealistă, ce o pleiadă întreaga de bărbați români din Ungaria, din Transilvania și din Bucovina o au desvoltat pentru a învinge greutățile nenumărate,

ce se puneau în cale din cele mai diferite părți acelei reînființări a metropoliei și prin ea a regenerării noastre bisericești, culturale și politice. Ca o stea fixă lucește între aceștia individualitatea marelui episcopului, mai târziu a arhiepiscopului și metropolitului Andrei baron de Șaguna. El reeșă din întreaga publică, ca punctul de cristalizare al tuturor năzuințelor și lucrărilor pentru reînființarea metropoliei, a regenerării bisericești române ortodoxe și a aspirațiilor noastre către cultură și progres și pentru schimbarea sortii noastre și în cele politice.

Dacă asupra rolului conducător al lui Șaguna în chestiunea reînființării metropoliei, a despărțirii de Sârbi, în coordonarea metropoliei române ortodoxe cu cea sârbescă și în întreaga noastră viață culturală și politică, ar mai putea fi vr'o îndoială chiar și după expunerile istorice ale opului de care ne ocupăm, această îndoială va trebui să dispară în fața numeroșelor documente publicate în partea a doua a lucrării în limba lor originală: românească, nemăscă și ungurească. Ele constituie partea, care înalță în mod deosebit valoarea lucrării întregi, și cetind cineva acele multe suplici, memorii, răspunsuri, gravamine, replici, epistole private, articole de ziare ș. a. ale lui Șaguna, primesce nu numai impresiunea, că în adevăr a fost o individualitate puternică, un bărbat genial, un muncitor neobosit, o sentinela pururea trează, ci se convinge despre ceea ce poate realiza o muncă stăruitoare, făcută în conștiința puterilor proprii și în o chibzuită alegere a mijloacelor potrivite, văzând în același timp desfășurându-se înaintea ochilor nostri în viața vieții noastre bisericești, politice și culturale în cursul jurnetății aceleia de veac, care a adus și nouă libertatea și drepturile de om.

Prea Cuviosia Sa părintele archimandrit Pușcariu, care începutul carierei sale l'a făcut sub ochii reposatului arhiepiscop și metropolit Șaguna și sprijinit de dânsul, în oficiul său de profesor seminarial, secretar și asesor consistorial și ca dignitar bisericesc a avut ocaziunea să cunoască de aproape lucrarea lui nu numai „de visu“, ci și prin cercetarea numeroșelor documente din arhivul consistoriului și din cel privat al reposatului metropolit Andrei. Ocupându-se și altcum cu scrieri de cuprins istoric bisericesc, a fost între noi unul dintre cei în primul rând chemați a seversși o lucrare frumoasă, precum o a seversșit prin publicarea opului acestuia.

Pentru cei ce voesc să cunoască viața noastră bisericească și națională în timpii din urmă, și aceștia trebuie să fie toți aceia cari participă la dirigirea treburilor noastre bisericești, școlare și politice în consistore, în sinode, în congrese, în adunări, etc., cunoșcerea acestei scrieri e indispensabilă, dar și pentru publicul celalalt cărturar, care voesc să înțeleagă rostul mersului dezvoltării noastre culturale, ea va fi un izvor de informațiune bogată, sigură și neînșelătoare. Pentru învățători, cari într'altel se ocupă și de istoria bisericească în școlile populare, și în sensul școlii pedagogice, care o urmărim și noi în această foie, *isvorele* istorice constituind

un principal mijloc pentru tractarea istoriei conform cerințelor învățământului educativ, scrierea părintelui Pușcariu va oferi material din cel mai prețios pentru predarea lecțiilor din istoria bisericească și culturală a noastră, ea va trebui deci să ocupe loc în fiecare bibliotecă școlară, și dacă se poate, în biblioteca privată a fiecărui învățător, dară totodată să fie și cetită și studiată cu tot din adinsul, pentru că din această cetire și din acest studiu fiecare se va alege cu bogate cunoștințe și se va înălța sufletește.

Raportele consistoriului metropolitan către congres.

Raportul consistoriului plenar.

Nr. 375 M.

Mărit Congres!

În fruntea raportului general pentru trieniul congresual dela 1-a Octombrie 1897, până în ziua de astăzi, cu care raport se prezintă plenul consistoriului metr. înaintea Măritului Congres, avem datorința a înregistra tristul eveniment, care ca o nouă și grea cercare a avut a-l îndura Majestatea Sa prea bunul nostru împărat și rege, augusta casă domnitoare și toate poporele monarhiei, când la 29 August (10 Septembrie) 1898 o mână impiă și fără de lege nimici viața Majestății Sale împărătesei și reginei noastre Elisaveta.

Biserica noastră a dat expresiune profundei sale dureri pentru traseica încetare din viață a preafinaltei împărătese-regine prin o adresă a episcopatului nostru depusă la preafinaltul tron, care adresă ne luăm voie a o acude aici sub /- drept document istoric despre loialitatea credincioșilor bisericești și despre adâncul doliu, în care au fost puși aceia în rând cu celelalte popore din monarhie. Acest trist eveniment, asupra căruia de altminteră s'a pronunțat congresul electoral din a. 1898 prin concludul Nr. 7, am crezut că e de cuviință a-l reaminti aici în scopul de a prezenta Măritului Congres un raport complet despre evenimentele cari au atins biserica noastră în periodul congresual acum expirat.

În tristele împregiurări, de cari făcăm amintire, era lucru prea natural, ca ziua de 2 Decembrie st. n. 1898, în care Majestatea Sa gloriosul nostru împărat și rege a serbat iubilul de 50 de ani al suirii sale pe tronul glorioșilor sei antecesorii, să nu se pōtă celebra cu manifestările cari în alte împregiurări sunt caracteristice atăror serbări.

Astfelu acea memorabilă zi s'a serbat în toate bisericile metropoliei cu docologia, și în toate școlile noastre ca zi ferială cu rugăciuni, cântări și cuvântări festive.

În acel an biserica noastră a îndurat o zi fatală, care a îmbrăcat în doliu întreaga provincie noastră metropolitană. Este tristul eveniment al încetării din viață a iubitului, blândului nostru arhiepiscop și metropolit

Miron Romanul, carele, după îndelungate suferințe a repausat în Domnul la 4/16 Octombrie, 1898, în etate de 70 ani.

Astfelu ajuns în vacanță scaunul arhiepiscopesc-metropolitan, s'a convocat congresul național-bisericesc extraordinar pentru alegerea arhiepiscopului-metropolit. Congresul s'a întrunit la 17/29 Decembrie 1898, și la 19/31 a aceleiași luni a ales arhiepiscop și metropolit pe subsemnatul, și obținând această alegere preafinalta aprobare, obținând continuat la 28 Februarie (12 Martie) 1899, a instalat pe alesul seu în scaunul arhiepiscopesc și metropolitan.

Prin această alegere a rămas văduvit scaunul episcopesc din eparchia Aradului, la care sinodul electoral întrunit la 2/14 Maiu 1899, a ales episcop pe archimandritul Iosif Goldiș, vicariu arhiepiscopesc, președinte la consistoriul din Oradea-mare. Obținând și această alegere preafinalta aprobare, alesul episcop, după ce la 4/16 Iuliu același an, a fost chirotonit întru arhieru, s'a introdus serbătoresc în scaunul episcopesc la 20 Iuliu (1-a August) 1899, prin Preasfințitul Episcop al Caransebeșului, ca mandataru metropolit.

Revenind în rând cronologic la serbările memorabile ale periodului expirat, relatăm despre serbarea, carea la inițiativa congresului din a. 1897 (Nr. 89) a avut loc în întreaga provincie metropolitană la 16/28 Iunie, 1898, ca la aniversarea a 25-a dela mōrtea fericitului arhiepiscop și metropolit Andrei baron de Șaguna, întru pia memorie a marelui bărbat, care pe lângă multe alte superioare merite pentru biserică, patrie și națiune, a fost restauratorul vechiei noastre metropolii. Serbarea această aniversară s'a ținut cu tota solemnitatea, special în archidieceșă la mormântul fericitului arhiepiscop-metropolit, celebrând repausatul arhiepiscop metropolit Miron Romanul, împreună cu episcopii Aradului și al Caransebeșului cu asistența unui număr public de preoți și mireni, chiar din cele mai depărtate ținuturi ale metropoliei.

Asemenea s'a serbat această aniversară în toate bisericile și școlile noastre din metropolie cu parastase, rugăciuni și cuvântări festive întru pia memorie a neuitatului archiepiscop.

În fine consistoriul metropolitan are durerea a anunța trecerea din viață a doi dintre membrii sei: Ioan de Lemény, căpitan suprem în retragere, asesor consistorial în senatul episcopesc, defensor matrimonial, a încetat din viață la 11/23 Ianuarie, 1899, ear archimandritul Ieroteiu Belesiu, vicariu episcopesc, președinte emerit al consistoriului din Oradea-mare, asesor cons. în senatul bisericesc, a trecut la cele eterne în 28 Iuliu (10 August) a. c.

După aceste premise venind la cadrele îndatinate ale raportului nostru, ne luăm voie a substerne următorul raport despre activitatea consistoriului metr. în periodul dela 1 Octombrie 1897, până în ziua de astăzi:

Arad. (D-lui Dr. Vuia)

Dela Asociațiunea aradană ești rugat a reprezenta și preda feliicitări Asociațiunii surori la serbările adunării generale de acolo. Un scop, o inimă.

Truța, director.

Karlsbad.

Salutăm adunarea „Asociațiunii“, reprezentanța unirei tuturor Românilor într'un cuget și o simțire.

Dr. Teodor Mihali. Dr. Ciuta,

Iasi.

Felicit deschiderea congresului. Astăzi s'era plec.

Musicescu.

La invitarea specială s'a decis, ca adunarea generală viitoare să se țină în Lipova.

Verificarea proceselor verbale se concredreze membrilor cu locuința în Sibiu. Es hauriindu-se programul, președintele mulțamește membrilor Asociațiunii pentru interesul și zelul manifestat și mulțamește harnicilor grănițeri pentru ospitalitatea și afabilitatea manifestată.

Adv. Em. Ungurean, în numele adunării dă expresiune sentimentelor sale de mulțumită președintelui pentru tactul deosebit

și zelul, cu care a condus ședințele Asociațiunii și cu această ocaziune.

Banchetul.

La orele 2. p. m. s'a ținut un banchet festiv în splendidul „Salon de cură“. Au luat parte la acest banchet vre-o 160 de persoane. Am remarcat prezența protonotariului comitatens Issekutz, a protopretorului Orșovei, Rudolf Reitter, a inspectorului de băi, Kolozsvári și a altor notabiliți civile și militare. Prețul unei cuverte era 5 corone. Am plătit scump, dar am prânzit escelent. Serviciu prompt. Onore restaurantului.

Vestitul taraf de lăutari din Bozovici, delecta publicul cu diferite cântări naționale.

Seria toastelor a deschis-o venerabilul president I. M. Moldovan, închinând pentru Majestatea Sa. Tota lumea s'a ridicat în picioare, afară de un koșutist — român de altfel — din Bănat. Pe aici toți îl cunoștem. — Protopresbiterul Orșovei, Mih. Popovici toastă în sănătatea președintelui și a membrilor din Comitetul central Part. Cosma ca unul carele de 24 ani a participat mai la toate adunările generale, constată că această este cea mai splendidă din câte a văzut el, și cu privire la locul unde s'a întrunit este de o însemnătate istorică pentru români.

Constată cu plăcere mai departe, că la splendoră și reușita adunării cu o rară *prevenire* au contribuit toți factorii *neromâni* în a căror putere a stat, ca noi să ne simțim acasă și negați în acest raiu pământesc. Până când abia nainte cu câteva zile în Baia-mare autoritățile politice n'au permis ca românii din acele părți să se pōtă întruni la un concert și la o petrecere românească, aici reprezentantele guvernului și inspectoratul băilor chiar și cu jertle materiale ne-au pus la dispoziție toate localitățile de aici și au luat măsuri polițiale ca să ne bucurăm de perfectă libertate și se nu fim exploatați, pentru prima oară dela introducerea zonelor la căile ferate, și s'au dat și bilete reduse de calea ferată, și ceea ce nu este lucru mic, astăzi, când șovinismul nutrit de un curent nesănătos suspiciunează de trădător de patrie pe ori care român carele trece granița la frații sei de un sânge din statul vecin, autoritățile politice ne fac toate înlesnirile ca fără pasaport să facem escursiune la Turnul-Severin. Să fie această începutul unei adevărate ere nouă! Închină în sănătatea inspectorului băilor, a directorului stabilimentului balnear, a protonotariului comitatens și a protopretorului cercului Orșova.

On. Tilea toastă pentru comitetul despărțământului Caransebeș și pentru cel arangiator. Ioan Scurtu salută pe frații nostri din libera Românie, cari erau de față, relevând legătura indisolubilă, carea ține strâns uniți pe Români de pretutindenea: *unitatea noastră culturală*. Medicul cercului Mehadia, Dr. Mih. Pop toastă pentru oșpeții străini. Iliescu, deputat craiovean în camera română, toastă pentru bunul nostru cel mai scump dat nouă dela Dumnezeu și moștenit dela strămoșii noștri, pentru limba românească. Studentul univ. Luca Rusu, din Bucuresci, ține o călduroasă vorbire în onorea corului lugoienesc. Demetrescu, reprezentantul societății „Tinerimea“ din Bucuresci, salută într'un frumos toast pe membrii Asociațiunii, ăr înflăcăratul tiner Tiberiu Assente, adv. în Turnu-Severin, plin de însuflețire aduce elogiul tinerimei române din Ardeal, Banat și Ungaria. Petru discursu la adresa dlui Iosif Vulcan, președintul societății pentru fondul de teatru român. Protonotariul Issekutz multumind la toastul dlui Cosma, și ridică poalul în sănătatea damelor române. Inspectorul general al Băilor-Herculane, dl Kolozsvári, dorește ca poporul român să trăiască cu cel magiar într'o strinsă frățietate, fiind

Esibite au intrat la consistoriul metropolitan de toate 1092 piese, și anume:

în anul 1897 (din 1 Octombrie) 101.	
" " 1898	301.
" " 1899	316.
" " 1900	374.

Impărțirea esibitelor s'a făcut în cele 9 resorturi usuate.

Obiectele plenului s'au rezolvit în 13 ședințe, cari s'au ținut:

în anul 1897	2
" " 1898	5
" " 1899	3
" " 1900	3

Dispozițiunile consistoriului în scopul executării concluzelor luate în congresul întrunit la anul 1897, au urmat în ședințele 11 și 12 Noiembrie 1897.

Întru executarea concluzului Nr. 39, referitoriu la instrucțiunea publicată cu considerare la legile politice-bisericesci, s'a îndrumat preoțimea să informeze pe parochieni, că în casurile căsătoriilor mixte nu sunt da-tori și nu este în interesul confesiunii noastre să dea reversalii despre botezului și crescerea pruncilor în alta confesiune, resp. să încheie înainte de căsătorie pactele admise în art. de lege XXXII/1894 § I. sau să facă astfel de promisiuni cerute de preotul altei confesiuni la încheierea cununiei.

Deodată s'au îndrumat consistoriile e-parohiale să adune din an în an date despre căsătoriile mixte încheiate cu reversalii, și să arete periodic rezultatul acelor.

Ca studiu introductiv la memoriul despre viața noastră bisericească dela înființarea metropoliei încăce (conclus. congres. 40/1897), archimandritul Dr. Ilarion Pușcariu a scris un tractat istoric „Metropolia Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania”, care însoțit de numeroase documente istorice, se prezintă într'un volum respectabil, drept dovadă despre neobositele stăruințe ale preamărităților bărbați ai bisericii noastre, cari cu zel și devotament au lucrat pentru restaurarea vechei noastre metropolii.

Lucrările prealabile pentru elaborarea unui proiect de regulament în privința esamenelor de calificare preoțescă (Nr. 61/1897) fiind acum terminate, consistoriul metropolitan va ajunge în pozițiunea de a prezenta Măritului Congres la proxima sesiune un proiect de regulament uniform pentru întreaga metropolie.

Delegațiunea congresuală, apoi însași comuna Sarafola, asupra căreia se eiectaseră ore-cari impozite din partea metropoliei sârbesci din Carlovețiu (Nr. 120 1897), au luat remediile posibile pentru a se scuti față de încasarea acelor impozite. Afacerea n'a ajuns a fi definitiv terminată.

Din alte comune n'au intrat plânsori pentru astfel de impozite.

În scopul de a regula ținuta organelor bisericești față de art. de lege XIV 1898, care tractează despre întregirea venitului preoțesc parochial din vistieria statului, congresul național bisericesc extraordinar, convocat la 16/28 Maiu 1899, a luat concluzul Nr. 13, admitând prin acela, ca preoțimea parochială

să primească întregirea venitelor sale din vistieria statului pe calea autorităților bisericesci superioare fără alta condițiune, decât ca sumele reclamate la întregirea venitului preoților să ajungă la destinațiunea lor.

Despre cele ce s'au întreprins din partea eparchiilor întru executarea acestui con-clus dovadă sunt rapoartele consistoanelor e-parohiale, cari le vom promova la Măritul Congres ca obiect de sinestătătoriu.

Ear în scopul realizării concluzului Nr. 15, luat tot în congresul extraordinar din anul 1899, subsemnatul metropolit a intervenit la guvernul țerei în persoană și prin o representațiune făcută în scris și aceluși aici // ca acela în interesul bine priceput al statului să iee măsurile necesarii, pentru-ca în ministerul de culte și instrucțiune publică să se aplice la posturi cardinale și bărbați calificați din sinul bisericii noastre, ca afacerile aceleia să se pōtă rezolvă corect și în mod demn de însemnătatea ei pentru stat.

Este acesta o dorință justă a bisericii noastre, pentru a cărei plinire pledăza rațiunea de stat și motivele salutii publice.

Rapoarte speciale vor urma: cu un proiect de regulament pentru procedura judecătorească în cauze matrimoniale (Nr. 85/1895 102/1897); în privința modificării regulamentului pentru parochii (Nr. 117/1897); în privința dotării protopresbiterilor (Nr. 121/1897); în privința înființării unui fond pentru spesele congresuale (Nr. 123/1897); — și un proiect de normativ pentru obiectele, cari aparțin la competența plenului consistorial în eparchii; în fine proiecte pentru înființarea a două ori trei episcopii nouă.

În consistoriul metropolitan sunt a se întregi: două posturi de membri ordinari preoțesci în senatul bisericesc în locul Preasfântei Sale Domnului episcop dela Arad, și al repausatului archimandrit Ierotei Beleşiu; — un post de asesor suplent preoțesc în senatul școlar, — un post de asesor ordinar mirean în senatul episcopesc în locul repausatului Ioan de Lemény — și altul de asesor suplent mirean, vacant mai de nainte.

Din ședința plenară a consistoriului metropolitan, ținută în Sibiu, la 29 Septembrie 1900.

Ioan Metianu m. p.
archiepiscop

Leontin Simonescu m. p.
secretar metropolitan

Raport în cauza episcopilor nou înființându.

Nr. 380 M.

Mărit Congres!

Cestiunea arondării eparchiilor și în legătură cu aceea înființarea a două, eventual trei episcopii nouă, de care cestiune s'a ocupat congresul național-bisericesc în multe rânduri, mai în urmă la an. 1895 sub Nr. 95, s'a ivit deodată cu reînființarea metropoliei.

Episcopul Andrei baron de Șaguna, fiind recercat la 29 Iunie 1863 de către can-

celaria aulică transilvană, să arete câte episcopii are să cuprindă metropolia, de a cărei reînființare se tracta atunci, și cum au să fie arondate acelea, — în răspunsul seu cu datul 26 Iuliu 1863 (a se vedă mai de aproape colecțiunea actelor pg. 213—214 II. și III.) propune pe lângă episcopia Timișorei cu ppresbiterate: 1. Timișóra, 2. Hasiag, 3. St. Miclăus, 4. Ciacova, 5. Becicherec, 6. Panciova, și pe lângă episcopia Caransebeșului cu ppresbiterate: 1. Caransebeș, 2. Mehadia, 3. Logoș, 4. Făget, 5. Vêrșet, 6. Oravița, 7. Biserica-Albă, încă a treia episcopie nouă, care are să se formeze din teritoriul archidiecesei cu un număr de suflete de 300.000, cu reședința în Cluș, mai rămânând pentru archidieceasă un număr de suflete până la 400.000.

Deodată cu înființarea metropoliei s'a înființat numai una din episcopii propuse adică episcopia Caransebeșului, rămânând înființarea celorlalte episcopii proiectate a o rezolva congresul național-bisericesc român, anexându-se la eparchia Aradului într'aceea patru ppresbiterate și la a Caransebeșului două dintre acelea, cari aveau să formeze eparchia Timișorei.

Imprejurarea, că eparchia Timișorei nu s'a înființat deodată cu reînființarea metropoliei, ca și eparchia Caransebeșului, a produs nemulțămire la Românii ortodocși din părțile banatice, de aceea ei fără încetare au insistat cu petițiuni la congresul național pentru înființarea episcopiei în Timișóra, sau cel puțin deocamdată pentru instituirea unui consistor în felul consistoriului din Oradea-mare.

Tot așa au urmat în decursul timpului de peste 30 ani repetite rugări din partea consistoriului din Oradea-mare și a credincioșilor de sub acela pentru a se înființa în Oradea-mare episcopie cu episcop în fruntea consistoriului.

Petițiunile întrate atât de la Timișóra cât și de la Oradea-mare au format obiect de pertractare în toate sesiunile congreselor ordinare, în legătură cu planul general al organizării metropoliei în eparchii. (A se vedă congres. din 1868 Nr. 82, 95, 102, 215; an. 1870 Nr. 14, 105; an. 1874 Nr. 55, 1878 Nr. 142, 241, 243; 1881 Nr. 134—139; 1888 Nr. 61; 1891 Nr. 142, 191; 1895 Nr. 95.)

O lucrare mai serioasă pentru rezolvirea cestiunii privitoare la înființarea de episcopii nouă se părea a se fi făcut numai prin con-clusul congresual din 1878 Nr. 243, prin care s'a decretat în principiu înființarea a două eparchii nouă în metropolia noastră, și adică una în Timișóra și alta în Oradea-mare; cu pregătirea unui proiect de arondare s'au însărcinat factorii competenți.

În anul 1880 archiepiscopul metropolit Miron Romanul a prezentat un proiect de arondare pentru două episcopii nouă, în Timișóra și Oradea-mare, pe lângă anexarea unor teritorii considerabile din archidieceasă. Acest proiect s'a comunicat eparchiilor spre opinie. Archidieceasa neconsimțind cu acest proiect în ceea-ce privește desmembrarea unor părți din archidieceasă și încorporarea

lor parte la Timișóra parte la Oradea-mare a prezentat un proiect pentru a treia episcopie nouă pe teritoriul archidiecesei.

Eparchia Aradului s'a pronunțat numai în general pentru înființarea episcopii istorice din Timișóra și Oradea-mare, întregite cu părți din archidieceasă. Sinodul din Caransebeș iarăși nu află timpul oportun pentru înființarea de eparchii.

Încercarea de a complana diferențele de păreri, pe cum se vede din con-clusul congresual Nr. 191/1891, a rămas fără succes, pentru-că comunicându-se acest con-clus sinodelor eparchiale, pentru a se pronunța de nou în meritul cauzei, sinodul din Arad s'a declarat, ca și mai nainte, numai în general, pentru proiectul a două episcopii nouă, nu însă și pentru a treia episcopie nouă pe teritoriul archidiecesei.

Eparchia Caransebeșului înainte de a se înființa nouă episcopii cere a se institui la Timișóra un consistoriu sub jurisdicțiunea eparchiei Caransebeșului. Archidieceasa presentăză proiectul seu pentru a treia episcopie pe teritoriul archidiecesei. Afându-se congresul de nou în fața acestor divergențe de păreri, prin con-clusul din 14/26 Maiu 1895 Nr. 95 a însărcinat pe consistoriul metropolitan a elabora două proiecte de arondare, și adică: a) pentru înființarea a două eparchii nouă contemplate în con-clusul congresual din a. 1878 Nr. 243, și b) pentru înființarea a trei eparchii nouă, dintre cari una pe teritoriul archidiecesei.

Terminând cu acestea istoricul afacerii, ne luăm voie a prezenta Măritului Congres următoarea propunere:

Considerând, că disparitatea de păreri, ce a existat și există și astăzi la cele trei eparchii existente, în privința înființării altor eparchii nouă, a fost cauza amânării atât de îndelungate a înființării de eparchii nouă, reclamate altcum imperios de interesele bisericești.

Considerând, că se pōte ținea cont de dorințele celor trei eparchii la arondarea nouă a eparchiilor, fiind aceste dorințe juste și în consonanță cu interesele bisericești: Măritul Congres să binevoiescă a decide:

1. Cu abatere de la con-clusul congresual din a. 1878, prin care s'a enunțat în principiu înființarea pe teritoriul metropoliei a două eparchii nouă, să se înființeze trei episcopii nouă, și anume: a) O episcopie nouă pe teritoriul archidiecesei, precum o cere sinodul archidieceșan după planul detaiat prezentat de acel sinod, în același mod cum a fost contemplată de metropolitul Andrei în actul citat mai sus.

b) O episcopie în Timișóra precum o a contemplat metropolitul Andrei în actul mai sus citat, cu 6 ppresbiterate, după proiectul detaiat prezentat de eparchia Caransebeșului, care cere, ca deocamdată să se pună în fruntea acelei episcopii un consistoriu sub-ordinat episcopiei din Caransebeș, analog consistoriului din Oradea-mare, care subșta episcopiei din Arad.

c) O episcopie a Orăzii-mari, cu teritoriul de astăzi.

avisat unul la altul. O. Tilea toastează în sănătatea dlui G. P. de Băsești, erași deputatul Tilea pentru preot și femeia română, dl George P. de Băsești pentru publicul present și în fine dl Nic. Manolescu, reprezentantul presei de preste munți, pentru membrii Asociațiunii.

Va să zică 16 toaste la un banchet. Mă tot pregăteam și eu să țin un toast, mai pentru „femeia română”, mai pentru „opincă” mai pentru „vitalitatea poporului român”, dar când era să încep, — haid' mă lua altul pe dinainte. Ce să faci? Așa e prin Banat. Și bine că e așa. Nu ținem atâta la rigorosele formalități de etichetă, nu facem atâtea „techetorii”, de simțim ceva, ce avem la inimă avem și la gură și o spunem verde și pe ales.

A doua ședință literară.

După ameezi la orele 4 presidentul deschide a doua și ultima conferință literară a adunării, și dă cuvântul dlui Patriciu Drăgălina, director preparandial în Caransebeș. D-sa ne întreține cu o disertațiune foarte instructivă și plină de peripectivă istorice, intitulată: „Un episod din viața Românilor bănățeni”.

Pe dl Drăgălina îl cunoștem toți, ca pe un bun istoriograf. Mai ales, cei ce au cetit lucrările d-sale, publicate în „Biblioteca noastră” au putut să ajungă la convingerea, că dînsul dispune de frumoase cunoștințe istorice. Într'o limbă ușoară, basat pe documente și date autentice, dl director preparandial ne reoglindează epoce de jalnice peripectivă din viața grănițerilor Caraș-Severineni.

Eată în mic reasumat disertația d-lui P. Drăgălina. În disertația intitulată: „Câteva pagini din suferințele Românilor bănățeni”. Scopul disertantului a fost să scotă la ivelă o revoluțiune a Românilor bănățeni, despre carea stîinii, ca de obicei, vorbesc ca provenită din dorul de tăciunărit al Românilor. După-ce se arată grănițele Bănatului timișan și rolul însemnat al elementului român în seclii al XV și XVI., se descrie în colorii vii și de jalnice peripectivă rolul de guvernare al sistemului turcesc. După igoșirea lor din Bănat, luând austriacii Bănatul în administrație la 1718, a existat în Bănat 700 de sate impopulate și preste 500 sate prefăcute în cenușe, sau în parte deșertate de locuitori. Este lucru cunoscut, că „Turcul n'a zidit ci numai a distrus”; pe locurile călitate de copitele „spăhilor” nu creștea nici măcar iarbă mulți

ani de zile. De loc după ocuparea acestei provincie prin austrieci, dînsii începură să aducă coloniști în deosebi Germani de origine, nu numai din Austria ci și din alte părți ale imperiului german. Prin eliberări de dare pe câte 15 ani de zile, prin câștig de pământ roditor sunt atrași mulțime de coloniști în câmpiile Bănatului. Românii sunt scoși din locuințele lor, trebuiau să presteze muncă silnică la ridicarea fortificațiunilor și a locuințelor menite pentru oșpeții „nechemati” germani. În chipul acesta s'au ridicat multe sate germâne, italiene, franceze și vreo-o câte-va spaniole. Nu numai munca publică și vecsațiunile, la cari au fost espusi Românii prin încasarea abusivă a contribuțiunilor, dar mai cu samă alungarea lor din vetrele străbune i-au amărit într'atâta, încât s'au văzut necesități prin plânsori îndreptate către Curtea aulică din Viena, să cêră revindicarea relelor. Eată vre-o câte-va din gravaminele lor: Pe timpul Turcilor, — ziceau Românii — ne era ertat „se facem și să vindem șerbet și rachie, acum însă trebuie să cumpărăm rachia cu bani scumpi dela jidovi, căroră li s'a esărîndat vînzarea acestei beuturi”. „Mai nainte ne era irstat să tăiem din pădure lemnele de lipsă nouă, acum însă nu ne este

iertat să tăiem nici măcar lemnele necesare pentru ridicarea bisericilor și a caselor noastre. Mai înainte erau preoții nostri scutiți de robota și de plătimea zeciuiei, acum însă nu numai că au să suferă acestea sârceini grele, ba de multe-ori sunt împovărați cu încorte-lări grele și sunt espusi — spre mahnirea noastră — la batjocurile soldaților străini. — Pe timpul Turcilor aveam numai un stăpân, acum însă avem atâția dîmni și stăpâni, încât numai știm de cine s'ascultăm”.

Gravaminele acestea — continuă mai departe dl disertant, — nu aflară auz la locurile competente, ba din contră transportările „perșub” a tuturor criminaliștilor și făcătorilor de rele, judecați la această Siberia austriacă”, cari ajunși în Banat, și continuau profesiunea lor, comițînd față de locuitori tot felul de fără de — legi, i-a amărit într'atâta, încât numai printr'o răscolă credeau a se scăpa de jugul străinilor. Ocaziune le oferi războiul dela 1736—1739, care în curînd erupse între Austria și Turcia.

Vatra acestui rebel sunt văile Timișului și ale Cernei, adică ținutul dela Lugoj până la Orșova. Armatele austriece sunt în mai multe rânduri înfrînte de Turci, ceea-ce a încurajat pe Români să cerce a se eli-